

PRAKTICKÉ ZKUŠENOSTI S APLIKACÍ ZÁKONA Č. 106/1999 SB.

I/ Ústavněprávní kořeny práva na informace

Mezi základní práva, která jsou zakotvena v ústavním pořádku České republiky, patří rovněž právo na informace. Toto právo je v českém právním řádu zařazeno mezi základní politická práva a zahrnuje v sobě i právo na informace o činnosti orgánů veřejné moci. Základním právním předpisem, ze kterého toto právo vyplývá, je Listina základních práv a svobod, která ve svém čl. 17 odst. 1 říká, že „*Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny*“, v čl. 17 odst. 5 pak Listina stanoví, že „*Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.*“ Již ze samotné dikce uvedených ustanovení Listiny základních práv a svobod, která je ve smyslu čl. 112 Ústavy nedílnou součástí českého ústavního pořádku, vyplývá, že právu veřejnosti na informace odpovídá povinnost státních úřadů a orgánů územní samosprávy informace přiměřeným způsobem poskytovat. Tento fenomén je v české právní tradici záležitostí poměrně novou, neboť až do vydání Ústavy a Listiny v roce 1993 byla domácí veřejná práva ovládána tradiční a staletými osvědčenou zásadou diskrétnosti, nikoliv právem na informace.

Listina základních práv a svobod zároveň předjímá v čl. 17 odst. 5 i vydání zvláštního zákona, který by stanovil podmínky a provedení tohoto práva. K tomu je třeba poznamenat, že i kdyby takový zákon nebyl vydán, je možno se práva na informace domáhat i soudně, neboť v čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod není právo na informace uvedeno mezi těmi právy, u kterých by bylo vydání prováděcího zákona základní a nezbytnou podmínkou umožňující realizaci těchto práv a jejich soudní ochranu. Tato skutečnost měla v devadesátých letech dvacátého století významné praktické dopady, neboť první předpisy o poskytování informací byly vydány teprve v letech 1998 a 1999, tedy až po několika letech od vydání Ústavy a Listiny, a veřejnost se v tomto mezidobí domáhala jak poskytnutí informací, tak i – v momentě, kdy orgány státní správy informace neposkytly - soudní ochrany práva na informace. Předpoklad uvedený v čl. 17 odst. 5 Listiny základních práv a svobod o možnosti domáhat se u orgánu veřejné moci informací i bez zvláštního zákona zaměřeného na jejich poskytování potvrdil Ústavní soud ve svém rozsudku č.j. III. ÚS 28/96, ve kterém mj. konstatoval, že v případě nevydání speciálního zákona o informacích by byl základním předpisem pro jejich poskytování správní řád.

II/ Současná právní úprava poskytování informací

K provedení ústavním pořádkem garantovaného práva na informace jsou v České republice v současné době vydány prakticky dva speciální zákony, byť dílčí povinnosti týkající se informování veřejnosti bylo a je možno nalézt (mj. i díky vlivu Evropské unie) v celé řadě právních předpisů, správním řádem počínaje a předpisy o životním prostředí konče. Základními předpisy se silou zákona však v oblasti práva na informace zůstávají zákon č. 106/1999 Sb. a zákon č. 123/1998 Sb.

K vydání staršího ze dvou základních zákonů týkajících se práva na informace došlo v roce 1998. Jednalo se o **zákon č. 123/1998 Sb.**, o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon se týká pouze dílčího segmentu údajů, které jsou správní úřady, orgány územní samosprávy a také osoby těmito orgány zřízené povinny poskytovat, a to informací o životním prostředí, včetně informací o využívání přírodních zdrojů nebo informací o dopadech určitých staveb, činností, technologií a výrobků na životní prostředí. Zákon č. 123/1998 Sb. v minulosti nebyl a ani dnes není v praxi příliš využíván, a to ze dvou hlavních důvodů – jednak proto, že se týká pouze omezeného okruhu situací, k nimž může veřejnost vznášet své dotazy, jednak proto, že krátce po vydání zákona č. 123/1998 Sb. byl vydán zákon jiný, založený na obdobných principech jako zákon o informacích o životním prostředí, ale s výrazně širším společenským dopadem. Tímto zákonem je zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, který vznikl z iniciativy členů zákonodárského sboru a jehož gestorem na vládní úrovni je v současné době Ministerstvo spravedlnosti.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, je v současnosti nejhojněji využívaným předpisem z oblasti práva na informace. Na jeho základě v současné době veřejnost nejčastěji žádá státní orgány a orgány samospráv o poskytnutí příslušných informací. Také orgány státní báňské správy obdrží ročně několik takových žádostí. Nejčastěji se jedná o dotazy vznášené některými občanskými sdruženími, o studenty zabývající se správním právem nebo o občany mající nějaký zájem v určité věci či lokalitě. S jistou dávkou lítosti je nutno poznamenat, že stávající praktická aplikace zákona o poskytování informací podpořená judikaturou českých soudů se ze strany veřejnosti vyznačuje nadužíváním práv daných zákonem č. 106/1999 Sb., neúměrným zatěžováním správních úřadů a v některých případech vede až k ochromení činnosti správních orgánů, zejména těch, které nemají dostatečnou personální kapacitu nebo vyhovující technické vybavení.

Zákon č. 106/1999 Sb. obsahuje kompletní právní úpravu týkající se práva na informace. V souladu s evropským právem tento předpis upravuje pravidla pro poskytování informací a současně upravuje i podmínky práva svobodného přístupu k těmto informacím. Stanoví zároveň okruh povinných subjektů, případy omezení práva na informace, způsob poskytování informací a proces při jejich neposkytnutí.

Povinnými subjekty jsou ve smyslu § 2 odst. 1 a 2 zákona č. 106/1999 Sb. státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány, dále pak veřejné instituce a v rozsahu své rozhodovací činnosti ty subjekty, kterým stát nějakou rozhodovací

kompetenci svěřil. Z tohoto vymezení plyne, že povinnými subjekty jsou i orgány státní báňské správy, tedy obvodní báňské úřady a Český báňský úřad. Pro zajímavost je třeba uvést, že podle stávající a vysoce extenzivní soudní praxe se mezi povinné subjekty (mezi tzv. veřejné instituce) počítají i státní podniky a právnické osoby zřízené obcemi a kraji, a dokonce i ty subjekty, v nichž mají obce, kraje a stát vlastnické podíly.

O informace může v souladu s § 3 odst. 1 zákona o svobodném přístupu k informacím **požádat jakákoliv právnická nebo fyzická osoba**. Zákon je v tomto ustanovení velice vstřícný vůči subjektům stojícím mimo veřejný sektor, neboť dává možnost žádat o informace všem osobám na celém světě bez rozdílu, tzn. i cizím státním příslušníkům nebo třeba obchodním společnostem, politickým uskupením a občanským sdružením usedlým v jiných zemích než v České republice. S takovými žadateli se již v praxi několikrát setkala i státní báňská správa, např. v případech dotazů slovenských občanů na možnost podnikání slovenských obchodních společností zaměřených na hornictví na našem území.

Co je informace stanoví § 3 odst. 3 a 4 zákona č. 106/1999 Sb. Informací se pro účely tohoto zákona rozumí jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakékoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního. Informací ve smyslu uvedeného zákona není počítačový program. Judikatura v současné době směřuje k tomu, že za informaci se považuje i kopie určitého materiálu, např. rozhodnutí, a tudíž lze žádat i o poskytnutí informace ve formě kopie celého konkrétního listinného materiálu (k tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č.j. 8 As 34/2005-76, kde tento orgán konstatuje, že „Pokud žalobce požadoval kopii rozhodnutí jako celku, pak nevyloučil žádný z údajů v něm obsažených jako takový, který nepožaduje.“).

Zákon č. 106/1999 Sb. předpokládá ve svém § 4 odst. 1 **dva způsoby poskytování informací**. Informace se podle tohoto zákona poskytují buď zveřejněním, anebo na žádost. Tato konstrukce vychází z předpokladu, že určitá část informací má být veřejnosti k dispozici vždy a všude, zatímco u některých jiných informacích je třeba, aby o jejich poskytnutí mocensky rozhodl správní orgán.

Co se poskytování informací **zveřejněním** týče, informace poskytovaná zveřejněním se poskytuje ve všech formátech a jazycích, ve kterých byla vytvořena (srov. § 4 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb.). Pokud je taková informace zveřejněna v elektronické podobě, musí být zveřejněna i ve formátu, jehož specifikace je volně dostupná a použití uživatelem není omezováno. V § 5 zákona č. 106/1999 Sb. je pak mechanismus poskytování informací zveřejněním rozvinut blíže. Povinné subjekty musejí podle tohoto ustanovení ve svém sídle a ve svých úřadovnách zveřejnit na místě, které je všeobecně přístupné, níže vypsané informace:

- a) důvod a způsob založení povinného subjektu, včetně podmínek a principů, za kterých tento povinný subjekt provozuje svoji činnost,

- b) popis organizační struktury povinného subjektu, a také místo a způsob, jak získat příslušné informace, kde lze podat žádost či stížnost, předložit návrh, podnět či jiné dožádání anebo obdržet rozhodnutí o právech a povinnostech osob,
- c) místo, lhůtu a způsob, kde lze podat opravný prostředek proti rozhodnutím povinného subjektu o právech a povinnostech osob, a to včetně výslovného uvedení požadavků, které jsou v této souvislosti kladeny na žadatele, jakož i popis postupů a pravidel, která je třeba dodržovat při těchto činnostech, a označení příslušného formuláře a způsob a místo, kde lze takový formulář získat,
- d) postup, který musí povinný subjekt dodržovat při vyřizování všech žádostí, návrhů i jiných dožádání občanů, a to včetně příslušných lhůt, které je třeba dodržovat,
- e) přehled nejdůležitějších předpisů, podle nichž povinný subjekt zejména jedná a rozhoduje, které stanovují právo žádat informace a povinnost poskytovat informace a které upravují další práva občanů ve vztahu k povinnému subjektu, a to včetně informace, kde a kdy jsou tyto předpisy poskytnuty k nahlédnutí,
- f) sazebník úhrad za poskytování informací,
- g) výroční zprávu za předcházející kalendářní rok o své činnosti v oblasti poskytování informací sestavenou ve smyslu § 18 zákona č. 106/1999 Sb.,
- h) výhradní licence poskytnuté podle § 14a odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb.,
- i) usnesení nadřízeného orgánu o výši úhrad vydaná podle § 16a odst. 7 zákona č. 106/1999 Sb., a také
- j) adresu elektronické podatelny.

Kromě výše uvedených informací jsou povinné subjekty ve svém sídle povinny v úředních hodinách zpřístupnit pro veřejnost ještě některé další informace obecného charakteru. Jedná se o právní předpisy vydávané v rámci působnosti povinných subjektů a o seznamy hlavních dokumentů, zejména koncepční, strategické a programové povahy, které mohou být poskytnuty podle tohoto zákona včetně případných návrhů licenčních smluv podle § 14a zákona č. 106/1999 Sb., a to tak, aby do nich mohl každý nahlédnout a pořídit si případně i opis, výpis nebo kopii.

Jak plyne z výše uvedeného, informace poskytované zveřejněním jsou vesměs údaji všeobecné povahy, týkají se podmínek činnosti správních úřadů, zejména pak právních předpokladů pro výkon jejich činnosti, a není proto nutné na nich cokoli tajit. Takové informace musejí povinné subjekty (až na malé výjimky) zveřejňovat též způsobem umožňujícím dálkový přístup. V praxi státní báňské správy je tato otázka řešena jednak zveřejňováním na úřední desce příslušného báňského úřadu, jednak skrze internetové stránky státní báňské správy www.sbs.cz.

Druhou zákonem předpokládanou cestou poskytování informací je **poskytování informací na žádost**. V daném případě reaguje povinný subjekt na vnější podnět a posuzuje konkrétní žádost o určitou požadovanou informaci. V daném případě postupuje povinný subjekt primárně podle zákona č. 106/1999 Sb. (srov. § 20 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb.). Správní řád zde platí podpůrně a navíc jenom částečně, neboť výslovně má být použit pro rozhodnutí o odmítnutí žádosti, pro odvolací řízení a dále v řízení o stížnosti pro doručování, počítání lhůt a náklady řízení, dále v otázce zásad činnosti úřadů, při ochraně před nečinnostmi a při určení nadřízeného orgánu.

Úprava vyřizování žádostí o informace je vtělena do §§ 13 až 16 zákona č. 106/1999 Sb. Zásadní význam zde při tom mají ustanovení §§ 14 a 15 citovaného zákona, která upravují způsoby samotného poskytnutí informace i odmítnutí žádosti o poskytnutí informace. Žádost je podána dnem, kdy žádost povinný subjekt obdržel; žádost o informace musí mít náležitosti stanovené zákonem, tzn. že z této žádosti musí být zřejmé, kterému povinnému subjektu je určena a to, že se žadatel domáhá právě poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb. Fyzická osoba musí v žádosti uvést své jméno, příjmení, datum narození, adresu místa trvalého pobytu (není-li přihlášena k trvalému pobytu, pak adresu bydliště a adresu pro doručování, liší-li se od adresy místa trvalého pobytu nebo bydliště). Právnická osoba pak uvede název, identifikační číslo, adresu sídla a adresu pro doručování, liší-li se od adresy sídla. Adresou pro doručování se rozumí též elektronická adresa. Pokud je žádost učiněna elektronicky, musí být podána prostřednictvím elektronické podatelny povinného subjektu, pokud ji povinný subjekt zřídil. Pokud adresa elektronické podatelny není zveřejněna, postačí podání na jakoukoliv elektronickou adresu povinného subjektu. Neobsahuje-li žádost výše uvedené náležitosti a adresu pro doručování, není žádostí ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb. Důležitou skutečností je, že žádost o poskytnutí informace nemusí být vůbec odůvodněna.

Povinný subjekt může se žádostí podle její povahy naložit v podstatě jen pěti způsoby. Je-li žádost neúplná, vyzve žadatele k doplnění, je-li nesrozumitelná, vyzve k jejímu upřesnění, pokud se jej žádost netýká, odloží ji a uvědomí o tom žadatele; pokud je - po zvážení všech okolností a zákonných podmínek - informaci možno poskytnout, ve lhůtě 15 dnů ji poskytne. Jestliže informaci poskytnout nelze, a to byť i jenom zčásti, povinný subjekt odmítne žádost o poskytnutí informace.

Odmítnutí žádosti je upraveno v § 15 zákona č. 106/1999 Sb. a připadá do úvahy pouze z těch důvodů, které jsou výslovně stanoveny zákonem č. 106/1999 Sb., případně zvláštním zákonem. Provádí se zásadně rozhodnutím, na toto rozhodnutí se vztahuje správní řád (srov. § 20 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb.). Rozhodnutí je potřeba vydat, i když se žádosti nevyhovuje jen zčásti. Lhůta je stejná jako u vyřízení žádosti.

Proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti je možno podat odvolání (srov. § 16 zákona č. 106/1999 Sb.), které je řádným opravným prostředkem proti zmiňovanému rozhodnutí. Při jeho podávání a vyřizování se postupuje podle správního řádu, specifickým znakem jsou kratší lhůty pro jeho předání odvolacímu orgánu a pro jeho vyřízení (v obou případech činí tyto lhůty 15 dnů).

Kromě odvolání upravuje zákon č. 106/1999 Sb. ještě jeden zvláštní opravný prostředek, kterým je stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace. Důvody pro podání stížnosti uvádí § 16a odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., přičemž správní řád se zde nepoužije. Lhůta pro podání stížnosti činí 30 dnů, podává se u povinného subjektu a rozhoduje o ní nadřízený orgán.

III/ Výjimky z práva na informace

Zákon č. 106/1999 Sb. obsahuje několik významných ustanovení, která upravují případy, kdy se informace neposkytují. Kromě § 7 až 12 je třeba zmínit i § 2 odst. 3 a 4 zákona o svobodném přístupu k informacím.

Podle § 2 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb. se tento zákon nevztahuje na poskytování informací, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví, a dále na další informace, pokud je jejich poskytování upraveno jiným právním předpisem (např. informace o životním prostředí nebo informace poskytované podle katastrálního zákona). Podle § 2 odst. 4 citovaného zákona se pak povinnost poskytovat informace netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací; z uvedeného vyplývá, že nikdo nemůže požadovat po správním orgánu, aby za něj nově vytvářel určité soubory informací, nebo aby mu podle zákona č. 106/1999 Sb. bylo úřadem vydáno nějaké stanovisko apod.

Nejdůležitější výjimky z informační povinnosti jsou v zákoně č. 106/1999 Sb. vtěleny do § 7 až 11. Prvním případem výjimek jsou **tzv. utajované informace** (§ 7 zákona č. 106/1999 Sb.), tedy informace utajované podle zvláštního právního předpisu, k nimž nemá žadatel o informace běžný přístup. Tyto informace upravuje dnes zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Jedná se především o informace strategické pro stát.

Druhým okruhem výjimek z povinnosti poskytovat informace je zákaz poskytovat **osobní údaje** (§ 8a zákona č. 106/1999 Sb.). Vymezení pojmu „osobní údaje“ je uvedeno v zákoně č. 101/2000 Sb. a týká se pouze fyzických osob. Obecně je možno konstatovat, že osobním údajem je jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů, přičemž tento subjekt se považuje za určený nebo určitelný tehdy, jestliže jej lze přímo nebo nepřímo identifikovat. Výluka se netýká oprávněně zveřejněných osobních údajů (např. osobní údaje uváděné v obchodním rejstříku nebo třeba v rejstříku advokátů) a příjemců veřejných prostředků (§ 8b INFZ).

Velice významnou výjimkou z poskytování informací je **obchodní tajemství** (§ 9 zákona č. 106/1999 Sb.) Co je obchodním tajemstvím, definuje § 17 Obchodního zákoníku, tedy zákona č. 513/1991 Sb. Obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje. Dle rozsudku NSS 7 A 118/2002-37 „*má-li se skutečně jednat o obchodní tajemství, musí být všechny jeho pojmové znaky, jak je upravuje obchodní zákoník, naplněny.*“; dále se v uvedeném judikátu uvádí, že: „*Pro možnost odvolání se na obchodní tajemství tak vyžaduje výslovný projev vůle podnikatele, že určitá informace je obchodním tajemstvím, přičemž tento projev vůle musí být učiněn před doručením žádosti o poskytnutí informace.*“ V otázce obchodního tajemství a jeho ochrany pak Nejvyšší správní soud (možná i poněkud překvapivě) dovedl v rozsudku č.j. 7 As 24/2007 – 106 z 27. března 2008, že správní orgán musí v souvislosti s informacemi označenými jako

obchodní tajemství vždy zvážit, zda jsou u nich splněny všechny znaky obchodního tajemství a zda převažuje zájem na zveřejnění informace nad zájmem na ochraně skutečnosti označené za obchodní tajemství; svůj postup pak musí při neposkytnutí informace ve smyslu výše uvedeného také řádně odůvodnit. Uvedený závěr tak jednoznačně zvyšuje nároky kladené na správní orgány při jejich rozhodování o poskytování informací.

Kromě obchodního tajemství, osobních údajů a utajovaných skutečností se neposkytují ani **informace o majetkových poměrech** (§ 10 zákona č. 106/1999 Sb.). Jedná se o údaje o majetkových poměrech osoby (v tomto případě i osoby právnické), získané např. na základě daňových zákonů apod. Dají se sem zahrnout i údaje o úhradách z vydobytých nerostů. Co se týče výše platů, dovozuje se, že se neposkytují, ovšem jako osobní údaj, nikoliv jako údaj o majetkových poměrech. Ze stejného důvodu se rovněž neposkytují údaje o výši odměn pro jednotlivé zaměstnance

Zákon č. 106/1999 Sb. upravuje i **okruh informací, u kterých je dáno povinnému subjektu na zvážení, zda je poskytnete nebo ne (§ 11 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb.)**. Jedná se o:

- informace vztahující se výlučně k vnitřním pokynům a personálním předpisům povinného subjektu;
- informace, která vznikla při přípravě rozhodnutí povinného subjektu, pokud zákon nestanoví jinak; to platí jen do doby, kdy se příprava ukončí rozhodnutím;
- informace poskytnutá Organizací Severoatlantické smlouvy nebo Evropskou unií, která je v zájmu bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti nebo ochrany práv třetích osob chráněna uvedenými původci označením „NATO UNCLASSIFIED“ nebo „LIMITE“.

Povinný subjekt neposkytne **informaci vzniklou bez použití veřejných prostředků, která byla předána osobou, jíž takovouto povinnost zákon neukládá, pokud nesdělila, že s poskytnutím informace souhlasí** /§ 11 odst. 2 písm. a) zákona č. 106/1999 Sb./. Všechny citované podmínky musí být splněny současně. Je třeba upozornit, že osobou, která nemá uloženu informační povinnost, není ten, kdo předložil určitou dokumentaci obsahující informace v rámci správního řízení – důvodem je to, že byl povinen předložit úřadům tuto informaci podle zvláštního zákona.

Dále se nezveřejňují informace zveřejňované za základě zvláštního zákona v pravidelných obdobích /§ 11 odst. 2 písm. b) zákona č. 106/1999 Sb./, nebo informace, jejichž poskytnutí by bylo porušením autorských práv /§ 11 odst. 2 písm. c) zákona č. 106/1999 Sb./. Neposkytují se ani informace od třetích osob získané při plnění úkolů v rámci kontrolní, dozorové, dohledové nebo obdobné činnosti /§ 11 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb.); informace získané samotným povinným subjektem od subjektu dozorovaného se však poskytují v případě, nejsou –li splněny jiná omezení daná zákonem.

Kromě výše uvedených omezení zákon řeší i omezení týkající se specifických oblastí výkonu státní moci, jako např. činnosti tajných služeb, trestních řízení apod.

IV/ Zákon č. 106/1999 a informace ze správního řízení

Otázkou kolize mezi správním řádem a zákonem č. 106/1999 Sb. se zákon o svobodném přístupu k informacím výslovně nezabývá, současně však informace ze správního řízení poskytovat nezakazuje. Problém, jak postupovat, v současné době řeší judikatura Nejvyššího správního soudu, která je však pro povinné subjekty díky své extenzivnosti spíše nevýhodná.

Z judikatury je třeba zmínit především rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 5 A 158/2001-100. Nejvyšší správní soud v něm judikoval, že ve vztahu k ustanovení správního řádu o nahlížení do spisu je zákon č. 106/1999 Sb. předpisem obecným, z čehož se občas vyvozovalo, že na poskytování informací ze správního řízení se zákon č. 106/1999 Sb. nevztahuje. Tyto tendence ale Nejvyšší správní soud poměrně striktně odmítl v rozsudku č.j. 8 As 34/2005-76, když konstatoval, že *„Zákon o svobodném přístupu k informacím tak představuje normu obecnou, což nevylučuje, aby určité otázky byly pro vymezený okruh právních vztahů a subjektů řešeny v jiných právních předpisech, např. v § 23 správního řádu (míněn ještě starý správní řád) ... V takto široce koncipovaném oprávnění přístupu ke spisu ustanovení § 23 správního řádu ... vylučuje aplikaci zákona o svobodném přístupu k informacím. Tento závěr ovšem nemůže vyloučit užší přístup (podle zákona o svobodném přístupu k informacím) k informacím obsaženým ve spise o správním řízení, není-li poskytnutí požadované informace zákonem omezeno.“* Toto stanovisko bylo potvrzeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu č.j. 3 As 13/2007-75, kde se uvádí, že: *„Skutečnost, že správní orgány nepovažovaly žalobce v daných případech za osobu, jež by byla oprávněna k nahlédnutí do správního spisu a k pořizování výpisů z tohoto spisu, tedy vůbec neznamená, že by byla vyloučena možnost požádat o poskytnutí informací (včetně poskytnutí kopií příslušných listin ve spise se nacházejících) dle zákona o svobodném přístupu k informacím.“*

Rozporně je zatím judikaturou Nejvyššího správního soudu hodnocena situace, kdy účastník řízení žádá po povinném subjektu kopii celého správního spisu dle zákona č. 106/1999 Sb. Podle rozsudku č.j. 5 As 3/2006-70 je tento postup možný a je potřeba postupovat dle zákona č. 106/1999 Sb. (v tomto případě žadatel požadoval celý spis kromě jednoho dokumentu), dle rozsudku 2 As 38/2007-78 je však podání podle zákona č. 106/1999 Sb. požadující kopii celého správního spisu potřeba posoudit jako žádost o nahlédnutí do spisu dle správního řádu.

V/ Praktické dopady zákona č. 106/1999 Sb. plynoucí z výkladů českých soudů na činnost tzv. povinných subjektů

Zákon č. 106/1999 Sb. a jeho výklad českými soudy může pro orgány státní báňské správy přinést celou řadu komplikací, které mohou významným způsobem zasáhnout do činnosti báňských úřadů. S některými takovými zásahy už mají orgány SBS určité, a to spíše negativní zkušenosti.

1) Významně rizikovým se v současné době jeví problém ochromení úřadů žádostmi o poskytnutí rozsáhlých souborů informací. Tento fenomén má v současné době hlavně dvě podoby:

- a) V současné době se množí žádosti o poskytování informací v určité struktuře, kterou si žadatel „předepíše“ (typicky žádosti studentů o zpracování statistických tabulek, kdy de facto orgán státní správy vykonává práci za tazatele). Na uvedenou situaci je třeba alespoň částečně aplikovat § 2 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb., který vylučuje informační povinnost v případě vytváření nových informací; v případě, že někdo požaduje, aby za něj správní úřad provedl určitou „neúřední“ práci, požaduje tím vlastně vytvoření nové informace. V takovém případě je lépe poskytnout pouze strohá dostupná data, avšak nebudou se vytvářet žádné tabulky apod. **Obecně je třeba mít na paměti, že zákon a priori nepředpokládá složité poskytování informací; z toho plyne, že informace se poskytují stručně a věcně.**
- b) Kromě případu uvedeného výše v písm.a) jsou samozřejmě rizikem žádosti o zkopírování dokumentace celých správních spisů (častý případ u občanských sdružení). Judikatura je v současné době nakloněna spíše poskytování kopií ze správních spisů. Uvedený případ však může představovat vysokou zátěž pro úřad, některé úřady mohou být zcela personálně ochromeny. V případě mimořádně rozsáhlého vyhledávání informací je proto nutno posoudit možnosti úřadu a v souladu s § 17 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. si vyžádat přiměřenou úhradu.
- 2) Do budoucna je obecně nutno více využívat institutu úhrady za poskytnutí informace,** který je řešen v § 17 zákona č. 106/1999 Sb. Toto ustanovení (mj. spolu s vyhláškou č. 442/2006 Sb.) upravuje podmínky a režim, jak poskytnutí informace zpoplatnit. V podmínkách SBS je otázka zpoplatňování řešena mj. i na internetových stránkách SBS. V zásadě se hradí nosiče, provedené kopie atp. Je možné vyžádat si i úhradu za mimořádně rozsáhlé vyhledání informací. Požadavek na úhradu je nutné oznámit písemně žadateli, jinak nárok na úhradu nákladů propadá. Oznámení je nutno zaslat před uplynutím lhůty pro vyřízení žádosti. Pokud žadatel do 60 dnů od oznámení výše úhrady nezaplatí, žádost se odloží. Sazebník úhrad musí být zveřejněn (§ 5 odst. 1 písm. f) INFZ).
Problematiku hrazení nákladů provádí nařízení vlády č. 173/2006 Sb.
- 3) Velice zajímavou záležitostí je zásada tzv. vážení zájmů,** která se objevila v judikatuře Ústavního soudu. Její podstatou je to, že v nejasném případě, zda se na určitou informaci vztahuje nebo nevztahuje režim zákona č. 106/1999 Sb. (včetně výjimek v něm obsažených), je třeba velmi pečlivě vážit, zda poskytnutí uvedené informace odpovídá skutečnému záměru zákonodárce a duchu zákona (který si mj. určitě nepřál zneužívání zákona proti úřadům). **„Vážení zájmů“ však má své meze dané právě např. výjimkami uvedenými v zákoně č. 106/1999 Sb. !!!**

VI/ Závěr

Z výše uvedeného příspěvku vyplývá, že české soudy vykládají zákon č. 106/1999 Sb. zásadně vstřícněji směrem k žadateli o informace, což může správním úřadům přinést určité komplikace při správní činnosti. Nutno ještě zmínit, že soudy např. rozšiřují svým výkladem okruh povinných subjektů i na podniky zřizované obcemi podle obchodního práva (dopravní podniky), na státní podniky atp.

Co se týče ochrany obchodního tajemství, ve smyslu § 9 zákona č. 106/1999 Sb. a § 17 obchodního zákoníku je při určení toho, co je obchodní tajemství, rozhodná zásadně a jenom vůle podnikatele, nikoliv názor správního úřadu. Je proto rovněž na odpovědnosti organizací, **aby si VČAS a ŘÁDNĚ** označily ty dokumenty, které považují za obchodní tajemství. Zákon č. 106/1999 Sb. dále nepředpokládá, že by se správní orgán úřední cestou dotazoval organizace, zda smí nebo nesmí dokumentaci neoznačenou jako obchodní tajemství poskytnout.

Zákon č. 106/1999 Sb. je zákonem orientovaným na veřejnost, nikoliv na spolupráci orgánů veřejné správy. Tato spolupráce (např. s ČIŽP, KÚ apod.) se neodehrává na bázi zákona č. 106/1999 Sb., nýbrž na základě § 8 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, popř. na základě § 27 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.